

Дело С-150/24 [Ароја]ⁱ

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

27 февруари 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Korkein oikeus (Финландия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

27 март 2024 г.

Жалбоподател:

А

Отвeтник:

Rikoskomisario В

K O R K E I N O I K E U S

(Върховен съд, Финландия)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Дата

27 февруари 2024 г.

Референтен

номер 1(11)

R2023/945

№

321

ЖАЛБОПОДАТЕЛ

А

ОТВЕТНИК

Rikoskomisario В (комисар на криминалната
полиция В)

ПРЕДМЕТ

Жалба относно задържането на чужденец

ИСКАНЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА СПЕШНОТО ПРЕЮДИЦИАЛНО
ПРОИЗВОДСТВО

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Korkein oikeus (Върховен съд) отправя настоящото преюдициално запитване с искане да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство по член 107 от Процедурния правилник на Съда. Настоящото дело повдига въпроси, свързани с тълкуването на Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни (ОВ L 348, 2008 г., стр. 98, наричана по-нататък „Директивата относно връщането“), която попада в обхвата на част трета, дял V от Договора за функционирането на ЕС. Жалбоподателят е задържан с цел извеждане по смисъла на Директивата относно връщането. Става въпрос за четири последователни периода на задържане (първият от 10 септември 2022 г. до 23 ноември 2022 г., вторият — от 5 декември 2022 г. до 15 март 2023 г., третият — от 11 септември 2023 г. до 18 януари 2024 г., а четвъртият — все още неприключил, от 7 февруари 2024 г.). Повдигнатият пред Korkein oikeus (Върховен съд) въпрос се отнася до законността на третия период на задържане, който вече е приключил. При преценка a posteriori на законността на третия период на задържане, Korkein oikeus (Върховен съд) не може да постанови освобождаването на А. Въпреки това, за целите на изчисляването на максималния срок на лишаване от свобода на А, благодарение на отговорите на преюдициалните въпроси ще се определи по-специално дали посочените периоди на задържане трябва да се сумират. Ако това е така, съгласно Директивата относно връщането няма да има правно основание, което да оправдае задържането на А, когато през пролетта на 2024 г. бъде достигнат максималният срок на задържане.

В случай че искането за разглеждане по реда на спешното производство не бъде уважено поради изложените по-горе съображения, при условията на евентуалност Korkein oikeus (Върховен съд) иска делото да бъде разгледано по реда на бързото производство, предвидено в член 105 от Процедурния правилник на Съда, тъй като във всеки случай и по изложените по-горе съображения естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.

ИСКАНЕ ЗА ПОВЕРИТЕЛНО ТРЕТИРАНЕ

Käräjäoikeus (първоинстанционен съд, Финландия) и hovioikeus (апелативен съд, Финландия) постановяват самоличността на А, който е търсещото убежище лице, да остане поверителна до 15 септември 2023 г. в съответствие с член 6, параграф 1, точка 2 от Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (Закон за публичността на производствата пред общите съдилища). Ето защо Korkein oikeus (Върховен съд), като се позовава на член 95 от Процедурния правилник на Съда, иска анонимността на А да бъде защитена и в рамките на настоящото производство пред Съда.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА KORKEIN OIKEUS (ВЪРХОВЕН СЪД)**Предмет на делото**

- 1 Делото се отнася до гражданин на трета страна, задържан с цел извеждане в ситуация, която се урежда от Директивата относно връщането. Първият въпрос е дали при определяне на посочените в член 15, параграфи 5 и 6 от Директивата относно връщането максимални срокове на задържане винаги следва да се вземат предвид предходните периоди на задържане, и при отрицателен отговор, при какви обстоятелства тези периоди не трябва да се отчитат при определянето на максималните срокове на задържане. В случай че периодите на задържане трябва да се сумират, така че предвиденият в член 15, параграф 5 от Директивата относно връщането първоначален максимален срок от шест месеца вече е достигнат, се поставя и въпросът дали обстоятелствата, свързани с превишаването на максималния срок от шест месеца, е трябвало да бъдат разгледани служебно от съда, преди да бъде достигнат този максимален срок, или поне незабавно след този момент. Ако съдебният контрол е бил осъществен едва след момента, в който е трябвало да се проведе, се поставя и въпросът какви правни последици трябва да произтекат от подобно процесуално нарушение, и по-специално дали това би трябвало да доведе до освобождаване на задържаното с цел извеждане лице, дори да са налице всички материалноправни условия за задържането.

Релевантните факти*Контекста на делото*

- 2 А, марокански гражданин, пристига незаконно във Финландия на 10 септември 2022 г. При пристигането си той е имал забрана да влиза в Шенгенското пространство, наложена му от Нидерландия след като се е укривал в хода на започнатата там от него процедура за предоставяне на убежище. Преди да пристигне във Финландия, той е подал и молба за убежище в Швеция и в Швейцария.
- 3 На 10 септември 2022 г. А е задържан във Финландия на основание на член 121 (813/2015), параграф 1, точки 1—3 от Ulkomaalaislaki (301/2004) (Закон за чужденците) (301/2004), който съответства на член 15, параграф 1 от Директивата относно връщането. С решение от 25 октомври 2022 г. Maahanmuuttovirasto (Служба по въпросите на имиграцията, Финландия) разпорежда връщането на А в Мароко. На 29 октомври 2022 г. А подава молба за убежище във Финландия. На 24 ноември 2022 г. Службата по въпросите на имиграцията я отхвърля като очевидно неоснователна, разпорежда връщането на А в Мароко и му налага забрана за влизане в цялото Шенгенско пространство за срок от две години. С определение от 5 януари 2023 г. Turun hallinto-oikeus (административен съд Турку, Финландия) отхвърля молбата на А за забрана за изпълнение на решението

за извеждане и впоследствие с решение от 19 декември 2023 г. отхвърля жалбата на А относно убежището. От мотивите на решението по същество, постановено от hallinto-oikeus (административен съд), е видно, че някои от исканията за обратно приемане, отправени от Службата по въпросите на имиграцията до други държави членки, не са били уважени, и че според този съд Службата по въпросите на имиграцията е имала право да приеме, че е органът, компетентен да разгледа молбата за убежище на А съгласно член 17 от Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство („Регламент „Дъблин III“).

4 А е задържан на основание член 121 от Закона за чужденците, първо, от 10 септември 2022 г. до 23 ноември 2022 г., второ, от 5 декември 2022 г. до 15 март 2023 г., и трето — от 11 септември 2023 г. до 18 януари 2024 г. Korkein oikeus (Върховен съд) трябва да се произнесе по законността на третия период на задържане. Въпросният период на задържане е прекъснат на 18 януари 2024 г. след укриването на А в Дания. На 7 февруари 2024 г. полицията задържа А въз основа на ново решение, след като е върнат от Дания във Финландия на основание на Регламента „Дъблин“. Според Korkein oikeus (Върховен съд) този четвърти период на задържане все още не е приключил. Периодите на задържане се основават на необходимостта да се гарантира подготовката за извеждане от страната или изпълнението на решението за това извеждане в съответствие с член 121, параграф 1, точки 1 и 3 от Закона за чужденците, а първоначално и на необходимостта да се установи самоличността в съответствие с точка 2 от посочения параграф. Що се отнася до периода между датата на подаване на молбата за убежище — 29 октомври 2022 г., и датата, на която е постановено определението на hallinto-oikeus (административен съд) относно изпълнението на решението за извеждане — 5 януари 2023 г., от преписката е видно, че задържането е основано и на необходимостта да се гарантира разглеждане на молбата за убежище в съответствие с член 121, параграф 1, точка 1 от Закона за чужденците.

5 За да обоснове задържането, полицията се позовава по-специално на факта, че в хода на процедурата по предоставяне на убежище А се е укривал в различни държави членки, сред които Финландия, на отрицателната му позиция по отношение на връщането му в Мароко, на извършените престъпления по време на престоя му във Финландия, на декларацията с невярно съдържание относно датата на раждане и самоличността му при пристигането му във Финландия и на неизпълнение на задължението да се явява пред органите през лятото на 2023 г. като алтернатива на задържането. Тези основания са установени отчасти едва след края на втория период на задържане и следователно представляват нови основания за третия период на задържане, започнал на 11 септември 2023 г. Изпълнението на решението

за връщане се осъществява поетапно и в сътрудничество с мароканските органи в хода и между отделните периоди на задържане.

- 6 Третият период на задържане на А, разглеждан от Korkein oikeus (Върховен съд), започва с решение на полицията, взето на 11 септември 2023 г. на основание член 121, параграф 1, точки 1 и 3 от Закона за чужденците. Съгласно това решение с оглед на предходните периоди на задържане А вече е бил задържан за общ срок от пет месеца и 23 дни и условията за превишаване на първоначалния максимален срок от шест месеца са налице, тъй като изпълнението на мярката по извеждане е било забавено поради липсата на съдействие от страна на А при изпълнението на връщането и поради факта, че необходимите за връщането документи все още не са били получени от Мароко. Полицейската служба сезира Helsingin käräjäoikeus (първоинстанционен съд Хелзинки) с искане да се произнесе по условията на задържане и му изпраща и решението си от 11 септември 2023 г. На 15 септември 2023 г. в съдебното заседание пред Helsingin käräjäoikeus (първоинстанционен съд Хелзинки) условията за превишаване на максималния срок от шест месеца не са разгледани предвид представените доказателства, нито са посочени в решението на първоинстанционния съд. Съгласно сведенията на полицейската служба решението ѝ от 11 септември 2023 г. е връчено на самия А.
- 7 След решението на Helsingin käräjäoikeus (първоинстанционен съд Хелзинки) от 15 септември 2023 г. това дело за задържане е разгледано отново на 7 декември 2023 г. от Etelä-Karjalan käräjäoikeus (първоинстанционен съд Южна Карелия, Финландия), който служебно провежда съдебно заседание, когато се оказва, че първоначалният максимален срок на задържане от шест месеца може да е бил превишен.

Решение на Etelä-Karjala käräjäoikeus (първоинстанционен съд Южна Карелия) от 7 декември 2023 г.

- 8 В решението си käräjäoikeus (първоинстанционен съд) приема на първо място, че сроковете на отделните периоди на задържане трябва да се сумират, тъй като, макар да е изминало известно време от предходното задържане и да са настъпили някои промени по делото, все пак става въпрос да се гарантира изпълнението на едно и също решение за извеждане. Второ, käräjäoikeus (първоинстанционен съд) приема, че са изпълнени условията за превишаване на срока от шест месеца, както и всички други материалноправни условия за продължаване на задържането. Трето, käräjäoikeus (първоинстанционен съд) приема, че не е необходимо А да бъде освободен само защото не е проведено служебно заседание по делото, след като общият срок на задържането е превишил шест месеца. Käräjäoikeus (първоинстанционен съд) постановява задържането на жалбоподателя да продължи.

Решение на Itä-Suomen hovioikeus (апелативен съд Източна Финландия) от 19 декември 2023 г.

- 9 На 7 декември 2023 г. А подава въззивна жалба срещу решението на Etelä-Karjalan kärjäoikeus (първоинстанционен съд Южна Карелия) пред Itä-Suomen hovioikeus (апелативен съд Източна Финландия), който я отхвърля. В мотивите си hovioikeus (апелативен съд) по-специално постановява, че съгласно член 128 от Закона за чужденците, за да бъде преразгледано дело за задържане, задържаното лице трябва да подаде молба и че А не е поискал такова преразглеждане, въпреки че в решението си от 11 септември 2023 г. полицейската служба е посочила какви условия са приложими при превишаването на срока от шест месеца. Поради тези съображения А не е необходимо да бъде освободен само защото kärjäoikeus (първоинстанционен съд) не се е произнесъл служебно по посочените условия преди изтичането на максималния срок от шест месеца.

Касационната жалба, подадена пред Korkein oikeus (Върховен съд)

- 10 На 19 декември 2023 г. А подава касационна жалба срещу решението на hovioikeus (апелативен съд). Той оспорва законността на задържането само защото въпросът за превишаването на максималния срок от шест месеца не е бил разгледан в съответствие с процедурата.
- 11 Ответникът, комисар на криминалната полиция, иска жалбата да се отхвърли. Счита, че предвид настъпилите промени по делото започналият на 11 септември 2023 г. трети период на задържане е нов, поради което в конкретния случай първоначалният максимален срок от шест месеца дори не е превишен, и не е следвало А да бъде освободен на основанията, които е изтъкнал, тъй като при всички положения основанията за задържане са налице.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 12 Член 6 от Хартата на основните права на Европейския съюз предвижда правото на свобода, а член 52, параграф 3 гласи, че доколкото Хартата съдържа права, съответстващи на права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, техният смисъл и обхват са същите като дадените им в посочената Конвенция. От член 5 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи следва, че за да се приеме за законно, лишаването от свобода трябва по-специално да е в съответствие с процедури, предвидени в закона. Параграф 4 от същия член предвижда правото да се изисква произнасяне в кратък срок по законността на лишаването от свобода и освобождаване, ако мярката е неправомерна.

- 13 Разрешаването на настоящия спор зависи по-специално от тълкуването на член 15, параграфи 3, 5 и 6 от Директивата относно връщането.
- 14 В съображение 16 от Директивата относно връщането се посочва целта да се ограничи използването на задържането, като се прилага принципът на пропорционалност.
- 15 В Препоръка (ЕС) 2017/2338 на Комисията за създаване на общ „Наръчник за връщането“, който компетентните органи на държавите членки да използват при изпълнението на задачи, свързани с връщането, се посочва по-специално следното:

„14.5. Повторно задържане на подлежащи на връщане лица

Максималните срокове за задържане, предписани от Директивата за връщането, не трябва да бъдат нарушавани от повторно задържане на подлежащи на връщане лица веднага след освобождаването им от задържане.

Повторното задържане на едно и също лице на по-късен етап може да бъде законно само при наличие на важна промяна на съответното обстоятелство (напр. издаване на необходимите документи от трета страна или подобряване на положението в страната на произход, което позволява безопасно завръщане), ако тази промяна води до „разумна възможност за извеждане“ в съответствие с член 15, параграф 4 от Директивата за връщането и ако са изпълнени всички други условия за налагане на задържане съгласно член 15 от тази директива“.

Националното право

- 16 Общите условия за приемане на обезпечителни мерки са установени в член 117 bis (813/2015) от Закона за чужденците. Съгласно параграф 1 (49/2017), точка 2 от този член спрямо чужденец може да се наложи обезпечителна мярка на основание членове 118—122 и 122 bis, ако това е необходимо и пропорционално, за да се подготви или гарантира изпълнението на решение за неговото извеждане или за да се упражни по друг начин контрол върху напускането на страната от чужденеца. Параграф 3 от посочения член предвижда в частност, че обезпечителната мярка трябва да бъде отменена, след като вече не е необходима, за да се гарантира вземането на решението за извеждане или изпълнението му.
- 17 Специфичните условия на задържане са посочени в член 121, параграф 1, точки 1—4 от Закона за чужденците (813/2015), както следва:

„Член 121

Условия на задържане

Ако обезпечителните мерки, посочени в членове 118—120, не са достатъчни, чужденецът може да бъде задържан след преценка на индивидуалните обстоятелства, когато:

- 1) с оглед на личното или друго положение на чужденеца има разумни основания да се предполага, че е налице опасност чужденецът да се отклони от изпълнението на наложената мярка, да се укрие или съществено да възпрепятства по какъвто и да е друг начин на вземането на засягащо го решение или на изпълнението на решение за извеждане;
- 2) задържането е необходимо, за да бъде установена самоличността на чужденеца;
- 3) чужденецът е извършил или е заподозрян в извършването на престъпление и задържането е необходимо, за да се гарантира подготовката или изпълнението на решението за извеждане;
- 4) по време на задържането си чужденецът подава нова молба за международна закрила главно с цел да забави или затрудни изпълнението на решение за извеждане“.

18 Член 123 (813/2015) от Закона за чужденците определя административните органи, компетентни да вземат решение относно задържането, а в член 124, параграфи 1 и 2 (49/2017) се предвижда, че органът уведомява незабавно първоинстанционния съд за задържането, който разглежда делото за задържане в срок от четири дни след задържането. В това отношение става дума за съдебен контрол върху началния етап на задържането, който следователно се осъществява служебно. Съгласно член 126, параграф 1 от Закона първоинстанционният съд разпорежда незабавното освобождаване на задържания чужденец, ако не са налице условията за задържането му.

19 Що се отнася до последващите етапи на задържане, член 127, параграф 1 (195/2011) и член 128, параграфи 1 и 2 (646/2016) от Закона предвиждат следното:

„Член 127

Освобождаване на задържано лице

Органът, който разглежда делото, трябва да разпреди освобождаване на задържано лице, когато условията за задържане вече не са налице. Задържаното лице трябва да бъде освободено не по-късно от шест месеца след вземане на решението за задържане. Срокът на задържане обаче може да бъде удължен до не повече от 12 месеца, когато задържаното лице не сътрудничи за изпълнението на връщането или ако необходимите документи

за връщане не са получени от третата страна и поради тези причини изпълнението на извеждането се забавя.

[...]

Член 128

Преразглеждане на делото от първоинстанционния съд

Когато не е разпоредено освобождаване на задържания чужденец, първоинстанционният съд, в чийто съдебен район е мястото на задържане на задържаното лице, по негово искане преразглежда делото относно задържането [...]. Делото трябва да бъде разгледано незабавно и не по-късно от четири дни от подаване на искането. Не е необходимо обаче да се преразглежда дело относно задържане преди да изтече двуседмичен срок от решението на първоинстанционния съд, с което се разпорежда продължаване на задържането на заинтересованото лице в съответното място на задържане. За изчисляването на сроковете, посочени в настоящия параграф, не се прилага член 5 от Закона за изчисляване на сроковете (Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta).

По искане на задържаното лице първоинстанционният съд трябва да преразгледа делото дори преди срока по параграф 1, когато има основание за това поради обстоятелства, възникнали след предходно разглеждане. Органът, който разглежда делото, незабавно уведомява задържаното лице и неговия представител за всякакви съществени промени в обстоятелствата, които водят до преразглеждане, освен ако не е взето решение за освобождаване на задържаното лице съгласно член 127, параграф 1.

[...]“.

Необходимостта от преюдициалното запитване

Първи въпрос

- 20 Делото се отнася, първо, до определянето на максималните срокове на задържане, посочени в член 15, параграфи 5 и 6 от Директивата относно връщането, в ситуация, в която гражданин на трета страна е задържан с цел извеждане за няколко последователни периода, между които е бил освободен. Нито от разпоредбите на Директивата относно връщането, нито от систематиката ѝ или от съображенията ѝ е видно дали тези периоди на задържане трябва да се сумират без изключение, или дали евентуално и на какви основания предходни периоди на задържане може да се изключат от изчисляването на максималния срок на задържане.

- 21 Според *Korkein oikeus* (Върховен съд) в практиката си Съдът не е изразил, поне не изрично, конкретно становище по първия въпрос. В решение от 30 ноември 2009 г., Кадзоев (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, наричано по-нататък „решение Кадзоев“) Съдът е подчертал, от една страна, че член 15, параграфи 5 и 6 от Директивата относно връщането не разрешава в никакъв случай да се надвишават определените в тази разпоредба максимални срокове (т. 35—37 и 69), и от друга страна, че би било в противоречие с целта на параграфи 5 и 6 от този член, която е да се гарантира еднаква за държавите членки максимална продължителност на задържане, ако продължителността на задържане може да варира, понякога в значителна степен, в зависимост от случаите в една и съща държава членка или в зависимост от държавата членка поради специфичните за националните съдебни производства особености и обстоятелства (т. 54). *Korkein oikeus* (Върховен съд) посочва, че в рамките на приложното поле на Директивата относно връщането сходни съображения подкрепят еднакво тълкуване на въпроса за кумулирането или невземането предвид на последователните периоди на задържане, между които гражданин на трета страна, спрямо когото се води процедура за извеждане, е бил освободен.
- 22 В контекста на първия въпрос следва да се уточни и че разпоредбата за максималния срок на задържане от шест месеца, предвидена в член 127, параграф 1 от Закона за чужденците, който съответства на член 15, параграф 5 от Директивата относно връщането, се прилага за всяко задържане на чужденец, независимо дали правното основание за задържането почива на правото на Съюза или на националното право. Следователно въпросът дали основанието за задържането на А е свързано със съображения, различни от предвидените в Директивата относно връщането, няма отношение към настоящото дело, въпреки че самото право на Съюза, изглежда, допуска при изчисляване на максималния срок, предвиден в Директивата относно връщането, да не се взема предвид период на задържане, който не се основава на тази директива (решение Кадзоев, посочено по-горе, т. 45—48). Ето защо в главното производство не е необходимо произнасяне по въпроса как следва да се разглежда, например, периодът на задържане между подаването от А на 29 октомври 2022 г. на молбата за убежище и определението от 5 януари 2023 г. на *hallinto-oikeus* (административен съд), който се произнася по молбата да се забрани изпълнението на решението за извеждане (крайният етап на първия период на задържане и началният етап на втория период на задържане), като се има предвид забраната, произтичаща от текуща процедура за предоставяне на убежище, за продължаване на задържането на дадено лице на основание на Директивата относно връщането до определен етап от процедурата за предоставяне на убежище (по-специално в случай на очевидно неоснователни молби за убежище, определение от 5 юли 2018 г., С и др., C-269/18 PPU, EU:C:2018:544).
- 23 Ето защо *Korkein oikeus* (Върховен съд) не включва в преюдициалното си запитване въпроса как при изчисляване на предвидения в Директивата

относно връщането максимален срок следва да се взема предвид евентуален период на задържане, през който, въз основа на мотивите във взетите от органите решения понякога задържането изглежда се основава едновременно на Директивата относно връщането, и освен това паралелно или на моменти на напълно различно основание. При всички положения от материалите по делото е видно, че задържането на А се основава без изключение или почти винаги, поне основно, на режима по Директивата относно връщането.

- 24 Според *Korkein oikeus* (Върховен съд) тълкуване на член 15, параграфи 5 и 6 от Директивата относно връщането в смисъл, че в ситуация като тази в настоящия случай при изчисляване на максималния срок следва да се вземат предвид предходните периоди на задържане, е обосновано по-специално от факта, че през тези периоди А е задържан главно на същото правно основание, а именно да се гарантира извеждането му. Това е така въпреки някои промени във фактическите и правните основания, изтъкнати в подкрепа на задържането на А. Тълкуване в обратния смисъл се подкрепя от факта, че преди третия период на задържане А е бил освободен за почти шест месеца, през които не е изпълнявал наложената му по-лека принудителна мярка, а именно задължението да се явява за подписка [в съответното полицейско управление], напуснал е Финландия, за да отиде в Швеция и е бил върнат от Швеция във Финландия.

Втори въпрос

- 25 С оглед на практиката на Съда може да се приеме, че държава членка е длъжна да гарантира, че съдебният контрол по член 15, параграф 3, второ изречение от Директивата относно връщането се осъществява във всички случаи в контекста на превишаване на максималния срок от шест месеца, предвиден в член 15, параграф 5. Това е така например, независимо дали органът, който е сезирал съда с дело за задържане, или задържаният гражданин на трета страна са направили изрично искане в този смисъл. В рамките на този контрол съдът трябва да разполага с възможност да се произнася служебно и независимо от действията на задържаното лице по всички данни от фактическа и правна страна, релевантни, за да се определи дали е оправдано продължаване на задържането (решение от 5 юни 2014 г., *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, т. 49, 56, 62 и 63, наричано по-нататък „решение *Mahdi*“; вж. също решение от 8 ноември 2022 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Служебна проверка на задържането), C-704/20 и C-39/21, EU:C:2022:858, т. 86, наричано по-нататък „решение *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*“). От съдебната практика следва и че член 15 от Директивата относно връщането има не само тълкувателен, но и директен ефект (вж. например решение от 14 май 2020 г., *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU и C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, т. 288). В съответствие с принципа на процесуална автономия държавите членки обаче остават компетентни да определят процесуалния ред във връзка с преразглеждане на

задържането, който не се урежда от правото на Съюза (вж. решение Mahdi, т. 50). Освен това поради фундаменталното значение на делото, за да се прецени законността на мярката лишаване от свобода на А, от съображения за яснота Kofkeîn oîkeus (Върховен съд) иска да се установи дали член 15, параграф 3, второ изречение от Директивата относно връщането допуска тълкуване на националното право, съгласно което съдебният контрол относно превишаването на максималния срок от шест месеца по член 15, параграф 5 започва само ако го поиска лицето, чието задържане е продължено.

- 26 Втората част от втория преюдициален въпрос се отнася до изискванията във връзка със срока, който се прилага за съдебния контрол, посочен в член 15, параграф 3, второ изречение. В тази разпоредба не се уточнява дали съдебният контрол върху решение на административен орган относно превишаването на максималния срок на задържане от шест месеца по параграф 5 от този член трябва да се осъществи *ex ante*, тоест преди превишаването му. Ако съдебният контрол може да се упражнява и *ex post*, а *posteriori*, в тази разпоредба не се уточнява в какъв срок трябва да се упражни той. Според Kofkeîn oîkeus (Върховен съд) е сравнително ясно, че изискването, произтичащо от член 15, параграф 2 от Директивата относно връщането, а именно, посоченият в него съдебен контрол да се упражнява своевременно, би трябвало най-малко да се прилага по аналогия в контекста на член 15, параграф 3, второ изречение, за да не бъде изпразнен от съдържание съдебният контрол. Това намира потвърждение в обстоятелството, че задържането и продължаването му са аналогични по своето естество, що се отнася до лицето, чието задържане е продължено (вж. в това отношение решение Mahdi, посочено по-горе, т. 44).
- 27 Предвидените в член 15, параграф 3, второ изречение от Директивата относно връщането изисквания във връзка със срока, който се прилага за съдебния контрол, действително са от значение, по-специално за преценката на естеството и тежестта на евентуално извършеното в главното производство нарушение и на правните последици от него. Ако съдебният контрол трябва да се осъществява още преди да е превишен максималният срок на задържане от шест месеца, изглежда, че лишаването от свобода се оказва останало без правно основание още от 18 септември 2023 г., в случай, че предходните периоди на задържане трябва да се вземат предвид при изчисляването на максималния срок. Ако обаче е възможно съдебният контрол да се осъществи след изтичането на този максимален срок, евентуалната неправомерност на лишаването от свобода може да се окаже възникнала едва по-късно и евентуално да представлява не толкова сериозно нарушение. Ето защо Kofkeîn oîkeus (Върховен съд) решава да включи в преюдициалното си запитване и въпроса относно изискванията във връзка със срока, който се прилага за съдебния контрол.

Трети въпрос

- 28 В случай че въз основа на отговорите на Съда на изложените по-горе преюдициални въпроси, когато Korkein oikeus (Върховен съд) се произнася по спора в главното производство, стигне до извода за нередност при упражняване на съдебния контрол върху максималния срок от шест месеца и за незаконосъобразност на лишаването от свобода, която може да произтече от това, остава въпросът какви изисквания и условия са наложени съгласно правото на Съюза по отношение на конкретните последици от такъв извод. На практика въпросът е дали на 7 декември 2023 г. käräjäoikeus (първоинстанционен съд) е трябвало да постанови освобождаването на А, макар че материалноправните условия за задържането са изцяло налице към този момент и че при тези обстоятелства делото е разгледано правилно от процесуална гледна точка.
- 29 Член 15, параграфи 2 и 4 от Директивата относно връщането предвижда задължение за освобождаване на незаконно задържаното лице. Тези разпоредби обаче не изключват, поне не изрично, възможността процесуално нарушение в условията за законност на задържането да бъде отстранено в бъдеще вследствие на съдебен контрол, тоест ex nunc, поради което незабавното освобождаване не е непременно обосновано.
- 30 В практиката си Съдът, изглежда, не се е произнесъл по този въпрос, така че да може да се изведе достатъчно ясен отговор в настоящия контекст.
- 31 Решение G. и R. (решение от 10 септември 2013 г., наричано по-нататък „решение G. и R.“, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533) се отнася до последициите от нарушаване на правото на защита на задържано лице, и по-специално на правото на изслушване. Съдът е постановил (т. 35), че когато в правото на Съюза не са определени нито условията, при които трябва да се гарантира правото на защита на гражданите на трети страни, които пребивават незаконно, нито последициите от нарушаването на това право, тези условия и тези последици се уреждат от националното право, доколкото приетите във връзка с това разпоредби са от същия вид като разпоредбите, които са в сила за частноправните субекти в сходни положения, регулирани от националното право (принцип на равностойност), и не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност). В решението се посочва и че е важно да се провери дали в зависимост от характерните за случая фактически и правни обстоятелства нарушаването на правото на защита би могло да доведе до друг резултат (т. 40). В точка 41 от това решение Съдът освен това е отбелязал, че ако не се признае право на преценка на националния съд, свързано с последния аспект, и ако задължително всяко нарушение на правото на изслушване автоматично води до отмяна на решението за продължаване на задържането и до освобождаване на лицето, при положение че би могло такова нарушение наистина да не се отразява на това решение за продължаване на задържането и задържането да отговаря на условията по същество, посочени

в член 15 от Директивата относно връщането, би се създавала опасност от засягане на полезното действие на тази директива.

- 32 Съображенията, изложени в това решение, подсказват, че националният съд разполага с право на преценка, за да провери необходимостта от незабавно освобождаване в случай на процесуално нарушение, установено в рамките на съдебен контрол, който се извършва a posteriori и надлежно към този момент. Наличието на подобно право на преценка в ситуация като разглежданата в настоящия случай се потвърждава и от факта, че освобождаването на задържано лице само въз основа на предходно процесуално нарушение, въпреки че са налице материалноправните условия за задържането, по принцип не би могло да бъде пречка органите отново да го задържат скоро след освобождаването му. Що се отнася обаче до решение G. и R., Korkein oikeus (Върховен съд) обръща внимание на факта, че това решение е постановено в контекст, в който процесуалното нарушение не се основава на изрична разпоредба в Директивата относно връщането, и че поради това не е съвсем ясно до каква степен подобно тълкуване на правото на преценка на съда може да се направи в контекст, в който евентуално процесуално нарушение се основава на пряко приложимия член 15 от Директивата относно връщането. Освен това в посоченото по-горе решение Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid Съдът е постановил, че когато стане ясно, че условията за законност на задържането, предвидени в Директивата относно връщането, не са били или вече не са налице, съответното лице се освобождава незабавно (т. 79), което, изглежда, подсказва твърде широко задължение за освобождаване. В този контекст обаче е възможно изразът „условия за законност“ да се отнася до материалноправните условия за задържането с оглед и на естеството на разпоредбите на Директивата относно връщането, посочени в точка 76 от съответното решение.
- 33 Въпросът е да се установи кои изисквания и рамкови условия са наложени съгласно правото на Съюза за преценката на последиците от процесуални нарушения, които може да засегнат законосъобразността на лишаването от свобода на А. С оглед на гореизложеното Korkein oikeus (Върховен съд) намира за необходимо да се определи дали käräjäoikeus (първоинстанционен съд) е трябвало да постанови на 7 декември 2023 г. освобождаването на А, макар да е прието, че условията за задържането са налице към този момент.
- 34 Накрая, от съображения за яснота Korkein oikeus (Върховен съд) посочва, че дори ако извеждането на А се извърши в хода на производството по обжалване или ако ограничаващата свободата му мярка бъде прекратена на други основания, поставените по настоящото дело преюдициални въпроси пак няма да останат безпредметни. Всъщност съгласно националната съдебна практика лице с наложена мярка за лишаване от свобода има право да получи становище относно законосъобразността на тази мярка за лишаване от свобода, дори да бъде освободено в хода на производството по обжалване. В случая, за да се определи дали лишаването от свобода на А е било законосъобразно във всеки един момент, по принцип е необходимо да

се получи отговор на всички поставени преюдициални въпроси. Ако Korkein oikeus (Върховен съд) трябва да се произнесе по тези въпроси относно тълкуването на Директивата относно връщането без решение на Съда по преюдициално запитване, изискването за еднакво тълкуване на Директивата относно връщането в различните държави членки може да не бъде изпълнено.

Преюдициални въпроси

35 След като даде възможност на страните да изразят становища по съдържанието на преюдициалното запитване, Korkein oikeus (Върховен съд) определи, че спира производството по делото и на основание член 267 ДФЕС отправя следните преюдициални въпроси до Съда на Европейския съюз:

1. а) Следва ли член 15, параграфи 5 и 6 от Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, да се тълкува в смисъл, че при изчисляване на посочените в този член максимални срокове на задържане трябва да се вземат предвид всички предходни периоди на задържане? Ако такова задължение не е налице във всички случаи, кои аспекти следва да бъдат взети предвид, за да се определи дали при изчисляването на максималните срокове трябва да се отчете продължителността на предходния период на задържане?

б) Как по-конкретно следва да се прецени ситуацията при обстоятелства като тези в главното производство, при които, от една страна, главното правно основание за задържане, а именно да се гарантира извеждането на незаконно пребиваващ гражданин на трета страна, по същество остава същото, но от друга страна, в подкрепа на новото задържане са изтъкнати отчасти нови фактически и правни основания, между периодите на задържане заинтересованото лице е отишло в друга държава членка, откъдето е върнато във Финландия, и освен това между края на предходния период на задържане и новото задържане са изминали няколко месеца?

2. а) Допуска ли член 15, параграф 3, второ изречение от Директива 2008/115/ЕО национална правна уредба, съгласно която съдебният контрол относно превишаването на максималния срок от шест месеца започва само ако задържаното лице го поиска?

б) Трябва ли съдебният контрол, посочен в член 15, параграф 3, второ изречение от Директива 2008/115/ЕО, на който подлежи решението на административен орган да превиши първоначалния максимален срок на задържане от шест месеца, да бъде осъществен преди достигане на

този максимален срок, а при отрицателен отговор, трябва ли този контрол във всички случаи да бъде осъществен незабавно след решението на административния орган?

3. Поражда ли липсата на съдебен контрол по член 15, параграф 3, второ изречение от Директива 2008/115/ЕО в контекста на превишаване на посочения в член 15, параграф 5 максимален срок на задържане от шест месеца задължение за освобождаване на задържаното лице, дори ако към момента на осъществяване на този закъснъл съдебен контрол се установи, че са налице всички материалноправни условия за задържането и че при тези обстоятелства делото е надлежно разгледано от процесуална гледна точка? В случай че в такава ситуация не е налице задължение за автоматично освобождаване, кои аспекти следва да се вземат предвид от гледна точка на правото на Съюза, за да се определят последиците от закъснъл съдебен контрол, в частност при обстоятелства като тези в главното производство?

Korkein oikeus (Върховен съд) ще постанови решение по делото, след като получи решение по преюдициалното запитване.

KORKEIN OIKEUS (Върховен съд)

[...]